

„LUPTA FENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTA“

REVISTA LITERARĂ

APARE ODATA PE SĂPTĂMANA

DIRECTOR T. M. STOENESCU

ABONAMENTUL

Pe un an 20 Lei
 Pe 6 luni 10 „
 Pe 3 luni 5 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA

12, Strada Bis. Eni, 12—București.

ANUNCIURILE

Linia de petit. 20 b.
 1/2 pagină 15 lei
 1/4 „ 8 lei

CELE TREI BEȚII

La început am încercat
 Beția de amor,
 Dar, am lăsat-o că'mi făcea
 Un rău îngrozitor.

De tală n'urma ametit
 Nebun m'am îmbetat;
 Dar, neputând s'ajung nimic
 Plângând, m'am deșteptat.

Găsind apoi uitarea'n vin
 Îl beam în orî ce ceas;
 Simțiiu în-ă că prea uit mult,
 Și-am început să'l las.

De toate aceste trei beții
 M'am vindecat deplin,
 Dar tot, din când în când, mai gust
 Iubire, fală, vin!

Noembrie, 1888.

Carol Scrob.

VÂNĂTOAREA

(după E. Grenet-Dancourt 1).

Iată haita cea zglobie
 De copoi, de paralei,
 Cum alungă pe câmpie
 Iepuri, duble și cârstei!...

1). „La Chass-“, monolog zis de Coquelin la Comedia franceză.

De vr'o zece zile'mi pare,
 Eu mă aflu la vênat.
 Ș'am găsit cu'ndestulare;
 Dar nimic n'am împușcat.

D'ageamiu mă țineți? Fie,
 Dar s'o credeți nu v'ndemn:
 Societatea de tir știe
 Că de bine dau la semn!

Dar atunci, ce fel de glume
 Să vă spuî drept, ce să fac:
 Mai mult ca orî-ce pe lume
 Dobitoacele îmi plac.

În zadar mintea'mi nebună
 Caut să mi-o 'nzdrăvenesc;
 Cum aud cornul că sună,
 Mă cutremur, măngrozesc.

Dar cu toate-acestea, silă
 Eu îmi fac în orî-ce zi:
 Piar'ncolo orî-ce milă,
 Azi trag,— zic,— fie ce-o fi!

O să'mi aleg ca victimă
 Iepuroiū bătrân. De... știî,
 S'omor tânăr ar fi crimă,
 De-o fi-având bietul copii.

Caraghios, poate, v' pare
 Simțu'mi pentr'un dobitoc;
 Ah! de l'ați vedea'n frigare,
 Cum ați măi sufla în foc!

Rîdeți voi de copilașii
Rămași de la răposat,
Dară dacă ucigașii
Răi, orfanii v'ar fi lăsați?...

De părinți pe voi vă doare
Căci sunt oameni, socotesc.
Dar credeți iepurii oare
Mai puțin că și'i iubesc?

La familia, știți voi dacă
Lighioanele nu țin,
Precum nu știe să facă
Omenirea pe deplin?

Iepurii își dau vr'odată
Pe la doici copiii lor
Ca să sugă pentru plată,
Lapte rău, otrăvitor?

Potârnichele's cochete?
Își ruină pe bărbați,
Doamnelor, cu toalete
Dumneavoastră cum purtați?

Pomenit'ați, dragi cucoane,
Vr'un cârstei împodobit
Cu ciudatele... *coroane*
Pe la unii ce-am zărit?

Ameziți de băutură,
Iepurii, vi s'a 'ntâmplat
S'auziți cum că înjură
Și nevestele își bat?

Cheltuesc pe datorie
Și de patimi rele ard?
Potârnichea întârzie
Noaptea des pe bulevard?

Prin dumbrăvi și prin boschete,
Strigă cu glas răgușit,
Animalele gazete
Ce nu's bune de citit?

Ați văzut, mă rog, vr'odată,
Animalele cârtind
Și, c'o mână vinovată,
Legă și datini nimicind?

Le-ați văzut turnând statue
Dobitoacelor de soi,
Dând'o jos dupe ce-o sue,
Cum se'ntâmpl'ades la noi?

Le-ați văzut pierzânduși banii
În cărți,—eh, ce gust urât,
Și apoi, ca gugumanii,
Că își pun ștreangul de gât?

Orî că trag la falimente,
P'a'i lor semenii păcălesc
Și, lăsându'i în lamente,
P'aci'ncolo o tulesc?

Le-ați văzut, la prefectură
Duse'n spângi, cu saltanat,
Căci în noaptea cea obscură
Au ucis și au prădat?

Cântă ele anarhia
Și, prin minte le-a plesnit
Să răstoarne monarhia,
Ca nuși cărui om zmintit?

Le-ați văzut, la ministere
Decorațiunii cerșind
Și când s'affă la putere
Tot trecutul lor mințind?

Le-ați văzut cu vorbe late,
Cerând la guvern, cu zor,
Să mai taie de prin state
Câte-un biet vechi slujitor?

Nu... Stați foarte liniștite
Prin câmpii, prin bălți, prin crâng,
Inchid ochii la ispite
Și'n culcușul lor se strâng.

De ce dar atâta ură!
Vre o crimă săvârșesc
De rup iarbă cu-a lor gură,
Orî grăunțe pigulesc?

Eu mă uit la animale
Și le văd bune de tot,
Ast-fel, când imi es în cale,
Să dau în ele nu pot.

De vęd iepurī, din păcate,
Urmărișī de vânătorī,
Potârniche nspăimântate,
Mę apucă reci fiorī.

Și imī suflu nasul, par'că
Am cu nasul să le-omor;
Iar când pușca'mī se descarcă,
Ș'au vęzut de drumul lor!

Iar privind cum fug nebune:
»Las'că'ī bine« — zic duios, —
»Au primit o lecțiune,
»Să le fie spre folos«...

Iarba, ce picioru'mī frânge,
Am vr'odată s'o stropesc
Cu nevinovatul sânge
De care mă îngrozesc?

Nu, N'o cred! V'o spun pe față:
Cu cât omul studiez,
Cu-atât faptele'ī mę'nvață
P'animale să stimez!

Nicolae Ținou.

SONET

Prin vęzduhul plin de ceață
Se'ntrevede stinsă luna,
Ca un vis de tristă viață,
Tristă pentru tot-d'a-una.

In odaia mea pustie
Pălpăie bușteanul verde,
Și 'ntr'o grea melancolie
Sufletu'mī tăcut se pierde.

Iar în liniștea de noapte,
Fără stele, fără șoapte,
Par' că rătăc-sc prin stepe....

Și vęd doi gropari, rînjindu'mī,
Cum mă duc, în ochī, privindu'mī
Un mormânt adânc să'mī sepe...

Traian Demetrescu

I A R N A

Vęntul bate, neaua cade
Spulberând pe lângă mine
Și întunecând vęzduhul
Ca un roiă des de albine.

Peste frunzele-amorțite
S'aștern fulgū rânduri rânduri,
Ca pustiul dintr'un suflet
Peste întristate gânduri.

Rămurile 'nconvoiate
La pămęnt, aū prins zăpadă:
Inima-mī e abătută
Și eū cad durerei pradă.

Un ângheț mortal se 'ntinde
Cuprinzënd întreaga zare;
Inainte-mī pe potecă
A căzut zăpada mare.

D'ar putea să mă îngroape
Și în mîntea mea nebulă
Să pătrunză 'nghețul aspru,
Cât ar fi iarna de bună!

I. Muscă

BĂNEASA*

(vals cântat)

Este-a Maiu'ui serbare:
De pe verzile câmpii
Aū suris mândrului soare
Floricele miī și miī.

Este-a Maiu'ui serbare:
Printre erburile noūi
La voioasa adunare
Oaspeții vin câte doi.

Tot e viū, totul zîmbește
Ceru-ī limpede, senin;
Pe cărarea ce se-albește,
Ningo florī de albuspin.

* Musica acestei poezii, tot de d-l M. Cohen, se află de vęnzare la magazinul d-lui C. Gebauer în București.

Perechi june, amoroase
Se afundă'n liliac,
Se-aud rîsete voioase
Și cântări de pitpalac.

Masa se întinde
Sub acoperiș
De verde frunziș ;
Braț de braț se prinde
Și toți merg voios
La ospet frumos.

Se ciocnesc pahare,
Se preschimb urări
Și felicitări ;
Inima tresare
La dulci amintiri
De vii fericiri.

Ah, ce voioasă cântare
Prin aer a răsunat,
L'a ei dulce invitare
Toți la dans s'a adunat

Arcușul mereu vibrează,
Și valsul înaripat
Se 'ntoarce până 'nserează,
Se 'ntoarce neîncetat....

Vedeam în ochii sei
Făgădueli aprinse ;
Fiorul mă cuprinse
Și dulce îi zisei :

«Frumoasă precum ești,
«Vin, razele de lună
»Să îți faci o cunună
«De licării cerești.»

«Mirosuri vii de flori
«Plutesc prin noaptea lină
«Cu triluri le anină
«Blânde privighietori.»

Ah, în dulcile 'mbătări
Sufletul să se afunde ;
Prin crânguri vii pătrunde
Un dor de sărutări !

Te salut, o loc ferice,
Cer albastru, verzi câmpii,

Inimile noastre-aice
S'a aprins cu flacări vii.

Dar, .. cum totul e să peară
Și amorul a perit....
Te-ai întors o Primăvară,
Redă-mi visul meu iubit!...

Maurice Kohen.

VORBE

Omul are un timp de copilărie, apoi un timp de tinerețe ; are un timp de sărăcie și altul de bogăție : la sfîrșitul vieții, când îl încovoiaie bătrînețea și-i sbârcește obrazul, se retrage ca un actor dupe lăsarea cortinei

Viața omului ajunge rare-orî la o sută de ani : noaptea îi inghite jumătatea vîrstei, o parte din a două jumătate se pierde în copilărie și bătrînețe, iar cea-l'altă parte trece în mijlocul boalelor, a urilor și a luptelor, servind pe alții sau atrăgînd servitutea altora. Cum se poate găsi oare fericire într'o astfel de existență asemănată cu vârtejul unei ape în mijlocul valurilor ?...

Femeile se pot asemăna cu florile, iar bărbații cu albinele. Deosebirea numai este că : în loc ca albinele să sugă sucii florilor, florile sug pe-acela al albinelor.

UNA-ALTA

Un tată zicea adese orî copiilor sei :

— Dragii mei, fiiți credincioși, dar nu vepocăiți nici odată... vărul meu s'a călugărit și cu toate astea a ruinat averea întregii familii.

* * *

În Vinerea patimilor un preot se'ntorcea acasă c'o ceosvîrtă de miel sub gîmbea.

Un prieten îl întilnește.

— Ce fel, popo, mînănci carne în Vinerea mare ?

— De ce nu, fiule ? Sufletul meu e creștin ; dar stomacul îmi este păgân.

* * *

Se răspîndise zgomotul că *Del Serbo* a murit.

Un vânzător de gazete, striga cât putea :
— Universul de mâine cu moartea lui Del Serbo !

Mucalitul poet însă tocmai trecea pe-acolo.

— Na ! zise el trăgând o palmă vânzătorului, — strigă acum Universul de poimâne cu învierea lui Del Serbo.

* * *

Un cunoscut întrebă într'o zi pe confratele nostru, d-nul Mille :

— Ce portofoliu ți-ai alege, dacă ar fi să ajungi vr'o dată la minister ?

— Pe-acela al cultelor și instrucțiunei.

— Și, cu ce ai inaugura venirea d-tale la minister ?

— Ași introduce *Feciorul Popii*, ca carte didactică la școlile de fete.

* * *

Un domn, cam reu crescut, își permise să întrebe într'o zi pe o doamnă :

— Ce zestre ai adus bărbatului d-tale ?..

— Aceia ce nu ți-a adus nevasta d-tale, răspunse ea, *virtutea*.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Zetta.

CURRENTUL GREC LA RUȘI

Deja în timpul lui Maxim grecul, în secolul al 16, în Mosqua exista părerea, că nu trebuie de primit cultura de la greci, și clerul rus să nu priimească consacrarea de la patriarhul de Constantinopol, carele era sub jugul sultanului turcilor-necreștini. În secolul al XVII cărțile, cari se tipăreau în Grecia, să priimeau la Mosqua cu aceiași rezervă, ca și cărțile, tipărite în Rusia mică, fostă sub stăpânirea Poloniei... Arseniū Suchanov, trimis de guvernul moscovit în Grecia, pentru a se încredința despre cărțile și ritualul grecesc, s'a întors în Moscovia, cu păreri asemenea nefavorabile pentru greci. Aceasta mai ales s'a întărit în *lipoveni*, sau rușii schismatici (rașcolnici), cari de loc nu voia să creadă, că cărțile grecești sunt ortodoxe, când le indicau aceasta rușii ortodoxi. Aceasta nu era adevărat, căci grecii, cu căr-

țile lor bisericesti și cele l'alte ale cultului bisericesc, erau foarte ortodoxi. Dar adevărat era însă aceia, că în Grecia, după căderea Constantinopolului, a decăzut și instrucțiunea religioasă. După cultură, inșiși grecii se duceau în țările apusene. Educându-se aci, în apus, grecii nu numai nu perdeau ortodoxia; dar încă, întâmpinând pe eterodoxi, mai mult îi cunoștea, și-i combăteau. Dar, de altă parte, cultura apuseană a avut de rezultat pentru toți însușirea methodelor științifice de cercetare a adevărului apusean, și în genere acea direcțiune scolastică în știință, care predomina atunci în toate școlile. Așa dar, sub raportul științific, atât grecii, cât și învățații din Kiev, Rusia mică, erau în aceeași stare, și inspirați neîncredere în moscoviți-aspri, zeloși, credincioși, de oarece caracterul culturei era același apusean atât la Greci, cât și la cei din Rusia sud-vestică. Patriarhiile de orient erau autoritatea supremă în afacerile religioase pentru ortodoxi, și dânsii, îngrijindu-se despre ortodoxie, nu permiteau altă cultură, de cât aceea greacă. D'aceia, dânsii aflând, că frații Lichudi au introdus în academia din Mosqua predarea limbei latine pe lângă acele grece, imediat au cerut depărtarea lor din academie, deși tot dânsii, patriarhiile de orient, i-au *trimes pe frații greci-Ioanniciu și Sofroniū Lichudi — la Mosqua, ca profesori*¹⁾.

Comparând dispozițiunea lui Petru cel mare, din 7 Iuliu 1701, d'a se introduce în academia de Mosqua învățătura «*latină*», în locul celei grece, după cum a dispus regele Theodor III, împreună cu patriarhiile de orient, care învățătura greacă a avut loc la fondarea academei și pe urmă, sub Lichudi, constatăm că înainte să dădea preferență, aproape exclusivă culturei grecești, pe când acum, sub Petru I, să introducă cultura latină. Nu să poate crede, că, ca motiv pentru preferența culturei latine celei grece a fost amintirea neplăcută, lăsată în Mosqua de frații greci Lichudi, de oare-ce Dositheū,

¹⁾. I. Porfiriev, „Istoria literaturii ruse“, Cazan, 1870, partea I, pag. 493—494.

atriarch de Ierusalim, nd contrp iaa fiperson! Lichudilor, continua d'a fi aprig apărător al culturii grece, ast-fel că a cerut izgonirea limbei latine din programul academei de Mosqua, care limbă a fost introdusă de Lichudi, împreună cu cea greacă. Nu, aceasta a fost rezultatul înrîuririlor noi, căror s'a expus academia.. Academia a început a să numi «*slavono-latină*», în loc de »*slavono-greco-latină*», după cum a fost până la Petru I. Este interesant aceia, că limbei latine, sub Petru I, îi atribuiaū o însemnătate deosebită politică numind'o limbă a «*monarchiei*» amintind timpurile de înflorire ale monarchiei romane, măi numind încă limba greacă «*limba înțelepciuneii*», iar limba latină «*limba universală*» care este în us în toate scolile și în toate afacerile, fără excepțiune... In folosul restaurării culturii grece vorbea un grec, ieromonachul Serafim, trimis la Mosqua de regele Petru I, din orașul Narva, la anul 1704, unde Petru I purta resbel cu Carol XII regele Suediei, unul din cei măi mari generali ai secolului al 17 în Europa. Acest grec a primit, din ordinul lui Petru, salar la Mosqua, dar a fost considerat, ca fiind de prisos atât în scoala lui Narișkin, unde profesa Ernest Gluc, cât și în academie, căci în ultima nu vroia guvernul să se predea limba greacă. D'aceia, ne măi priimind peste jumătate an salar, grecul Serafim, la anul 1705, a cerut lui Petru I, ca să fie trimis la Londra, unde trăia și mai înainte, și unde, după cum spunea el, Serafim, avea intențiunea să tipărească biblia și să zidească biserica greacă, ceia ce s'a și permis lui Serafim. Iată ce scria însuși Serafim despre opinia rușilor în Rusia: «*eū singur am fost martur credincios, vĕzĕnd cu ochiū, că noi, grecii, sūntem considerați măi jos, ca orice streini....*» Scoala greacă s'a deschis deja după întoarcerea Lichudilor din Novgorod, și i s'a desemnat local aparte de academie, anume în metochul mitropoliei de Cazan în Mosqua, apoi la 1722 a fost strămutată în casa tipografiei, avĕnd deosebiți profesori și elevi. La 1724, scoala greacă s'a unit cu academia, dar pentru un timp scurt, căci la

anul 1740 iarăși să mențiunează scoala greacă la tipografie....¹⁾

Sofroniū Lichud, după întoarcerea la Mosqua din Novgorod, la anul 1708, fiind reținut la Mosqua de Stefan Iavorsky, a deschis școala greacă în metochul mitropoliei de Cazan. De la anul 1712, împreună cu Theofilact Lopatinsky, în urmă renumit arhiepiscop de Twer, a corectat traducerea bibliei, primind recompensă bănească pentru acea osteneală.

Dupĕ moartea fratelui sĕu, Ioaniciū, singur Sofroniū Lichud susținea școala greacă, fiind prenumĕrat ĩntre profesorii regulați ai academei, primind salar, egal cu ei. ĩntre numĕrul profesorilor academei, la anul 1720, Sofroniū ocupă locul imediat dupĕ rectorul Theofilact Lopatinsky, și să numște profesor grec. Ostenelele ĩndelungate ĩ-au făcut o stare bună ĩn Sofroniū: la anul 1717 grecii Ștefan și Ioann Dimitrievi și suedul Dimitrie Cyrillov au furat lui Sofroniū Lichud suma de 1715 ruble— bani mulți dupĕ acel timp. La anul 1722 Sofroniū s'a ĩnaintat arhĩmandrit-superior al mōnăstirei «*Solotcin*,» din eparchia de Riazan, și tot ĩn același an a fost destinat pentru a fi episcop de Smolensc, dar, din cauza bătrăneței, n'a fost confirmat. El a decedat ĩn mōnăstirea «*Solotcin*» la 15 iuniū. 1730, avĕnd etatea de 78 ani de la naștere,²⁾ lăsând ĩmpreună cu fratele sĕu, Ioaniciū Lichud, multe scrieri de mare valoare ĩn grecește, latinește, slavonește, din cari unele sunt tipărite ĩn Rusia și alte locuri...

Vom vorbi puțin de Dositheū și Chrisanth, patriarchi de Ierusalim, cari au avut raporturi atât cu rușii, cât și cu românii, și vom termina cu «*curentul grec la ruși*,» urmând măi departe cu studiul nostru «*Relațiunile Romăniel cu Rusia*,» din care «*curentul grec la ruși*» face parte.

Dositheū a fost renumit patriarch de Ierusalim. El purta numele *al doilea*, că Do-

¹⁾ S. C. Smirnov. „Istoria academei slavono-greco-latine” Mosqua, 1855, pag. 80—84.

²⁾ S. C. Smirnov. „Istoria academei slavono-greco-latine.” Mosqua 1855, pag. 215—210.

sitheu întâiu a păstorit pe la sivele seculului al doisprezecelea¹⁾ Dositheu al II, fiind mitropolit al Cezariei Filippine, s'a ales patriarch de Ierusalim la 23 Ianuarie 1669, în urma abdicării renumitului patriarch *Nectariu*, cunoscut și *românilor*. În Martie 1672 Dositheu patriarch de Ierusalim, a adunat Sinod din apiscopii circumscripției sale, cu ocazia aparițiunii la lumină a «mărturisirei,» atribuită lui *Cyrill Lucaris*, patriarch de Constantinopol, renumit erudit și martir. Hotărârile Sinodului acestuia le-au semnat, afară de Dositheu predecesorul lui, Nectariu, opt episcopi, 62 archimandriți și preoți. La anul 1682 patriarchul Dositheu publică în *Iași, Moldova*, scrierea patriarchului Nectariu «despre căpetenia papei», compusă cu douăzeci ani în urmă, contra papiștilor. Această sciare a lui Nectariu este o adunare de tot ce s'a scris de greci până atunci, despre acest subiect, și pentru scriitorii orthodoxi posteriori a servit, ca un arsenal de demonstrațiuni contra papiștilor. La anul 1691, după insistența lui Dositheu, a avut locul un Sinod în Constantinopol contra scrierilor lui Ioann Cariofil, profesor și logofet mare Ioann Cariofil, a fost un om foarte învâțat și orthodox²⁾ Cositheu II, patriarch de

Ierusalim, desfășurând o mare activitate, folositoare pentru Grecia, Rusia, România, Polonia, Lithuania, mai ales sub raportul religios și științific, a decedat la 7 februarie 1707. Acesta a fost un bărbat foarte erudit și zelos apărător al orthodoxiei. Din scrierile lui cele mai importante sânt: «Istoria patriarchilor Ierusalimului.» În ea Dositheu atinge și evenimentele comune din viața bisericeii orthodoxe de orient, în multe locuri cõmbate pe papiști și protestanți. Ea s'a publicat la *București, Capitala Valachiei*, la 1715, de urmașul și nepotul lui Dositheu, a-nume *Chrysanth*, renumit patriarch de Ierusalim.¹⁾

(Sfârșitul în No. viitor)

George P. Samurianu

EMILE ZOLA

VISUL ⁽²⁾

I.
University Library Cluj

În timpul iernei cele aspre din 1860, rîul Oise înghețã, zãpezi mari acoperirã câmpiile Picardiei de jos, și veni mai cu seamã un viscol din spre nord-est, care aproape cã îngropã Beaumont, în ziua de Crãciun. Zãpada, începând sã cazã de dimineațã, se înteteți cãtre searã, se îngãmãdi în timpul nopței. În partea de sus a orașului, în strada Argintarilor, în capãtul cãreia se aflã ca închisã fațada nordicã a galeriei transversale a catedralei, zãpada se nãpustea, bătutã de vânt, și mergea sã se spargã de ușa Saint-

¹⁾ Archimandritul *Arseniù*, Opal citat, pag. 667—670, 674, 682, 693. Patriarchul Dositheu a publicat scrierea predecesorului seù, Nectariu, contra papiștilor în Iași, în tipografia monãstirei „*Cetãuia*“ la 1682. (*Const. Erbiceanu*) „Serbarea școlãrã de la Iași, 1885, pag. 375.)

²⁾ Indemnãti de mai mulți dintre cititorii noștri, am început în revistã publicarea noului roman al lui *Emile Zola*, intitulat *Le Reve*. Prevenim pe acei din cititorii noștri care n'au auzit încă de noua lucrare a distinsului romanțier francez, cã de astã datã nu mai e vorba de acel realism, care face pe pãrinți și pe moralisți a asunde romanele lui „Zola de privirile creaturilor nevinovate și neștiitoare de cele lumesti. În *Le Reve*, autorul poate sta de vorbã cu cea mai virtuoasã domnișoarã, romanul fiind cu totul idealist.

¹⁾ Archimandrit *Arseniù*, „Analele evenimentelor eclesiastice,“ Petersburg, 1880, pag. 444. Dositheu I, patriarch de Ierusalim, a administrat patriarchatul de Constantinopol dupã abdicarea patriarchului Niceta, la anul 1192, în timp de nouã zile, de oare-ce s'a ales patriarch de Constantinopol, Leontiu, iar dupã abdicarea ultimului, adicã peste șapte luni de administrare, Dositheu I, patriarch de Ierusalim, a fost ales patriarch de Constantinopol. Lui Dositheu I i-a dedicat importantul seù studiu „comentariile canoanelor bisericești“ *Theodor Balsamon*, în urmã renumit patriarch de Antiochia. La anul 1194, în timpul imperatorului byzantin, Isaac Angel, dupã o administrare de un an și jumãtate, a abdicat, restul vieței petrecându-l în liniște, pe cãnd înainte erã mereu întrigat.

²⁾ *Ioann Cariofil*, a consimțit tacite la hotãrârile sinodului, semnându-le fãrã nici un pretext. A mai ramas trei ani în Constantinopol, dar, din cauza intrigilor ignoranților, a sosit în *Valachia*, la domnitorul *Constantin Brãncoveanu*, unde a și murit, lãsând mai multe scrieri. Tot în acel timp trãia în *Valachia* srijinit tot de *Constantin Brãncoveanu*, alt grec învãțat, *Visarion Macri*. Ultimul, nãscut la Ianina, la anul 1633, mort la 1699, a fost toatã viața profesor. Gramatica lui s'a publicat în Veneția la 1686, iar scrierea despre credințã, speranțã și caritate s'a tipãrit în *Valachia* la anul 1689, cu cheltuiala domnitorului *Constantin Brãncoveanu*, având multã asemãnare cu „mãrturisirea orthodoxã“ a lui *Petru Movila*. (Archimandritul *Arseniù*, opul citat, pag. 678, 683.)

Agnès, vechia uşă romană, aproape gotică, foarte împodobită cu sculpturi sub goliciunea zidului ce se sfârşea ascuţindu-se. A doua zi zăpada era acolo de aproape trei picioare.

Strada dormea încă, lenevită de sărbătoarea din ajun. Şease ceasuri sunară. În întunerecul, pe care l' înalbastrea căderea înecată şi încăpăţinată a fulgilor, numai o singură formă nehotărîtă trăia, o fetiţă de nouă ani, care, refugiata sub greabănul bolţei de deasupra uşei, petrecuse noaptea tremurînd aici, adăpostindu se cât putea mai bine. Fata era îmbrăcată în sdrenţe, capul învelit într'o bucată de petic, cu picioarele goale în nişte cisme groase bărbăteşti. Fără îndoială că ea ajunsese aici numai dupe ce a străbătut tot oraşul, căci căzuse de oboseală. Pentru densa, era capătul lumii, mai departe nu mai era nimic şi nimic, cea din urmă părăsire, foamea care roade, frigul ce omoară; şi, în slăbiciunea ei, năbuşită de greutatea inimei, ea nu mai lupta, nu i mai rămânea decât instinctul d'a schimba locul, d'a se infunda în aceste pietre vechi, când o vijeliă spulbera zăpada.

Ceasurile, treceau. Rezemată de mult timp de statua sfinţei Agnès, martira de trei spre-zece ani, o copilă ca şi densa, cu palmul şi cu mielul la picioarele ei, şi d'asupra capului ei toată legenda copilei virgină, logodită cu Isus, se desfăşură, în relief înalt, cu o credinţă naivă; părul ei care se lungi şi o îmbracă, când guvernatorul pe al cărui fiu nu vroia să l' iea, o trimise goală în locuri rele; flacărele rugului carii, fugind de membrele ei, arseră pe calăi, îndată ce au aprins lemnele; minunile osemintelor ei, Constanţa, fca împăratului, tămăduită de lepră, şi minunile uneia din chipurile zugrăvite, preotul Paulin, chinuit de trebuinţa d'a lua o femeie, înfăţişând, după sfatul pepelui, inelul împodobit cu un smarald, întinse degetul, apoi îl retrase, păstrând inelul ce se mai vede şi acum în degetul lui, ceia ce scăpă pe Paulin. Pe locul din triumphiul gol de de-asupra, Agnès e înfăşurat primită în cer, unde logodnicul ei

Isus o iea de soţie, micuţă şi tînără, dându i sărutarea vecinicilor plăceri.

Dar, când vîntul cutreera strada, ninsoarea biciuia din faţă, pachete albe ameninţau să acopere trecerea; şi copila, atunci, se da într'o parte, din naintea virginelor aşezate d'asupra capului ei. Aceste virgine sunt tovarăşele sfinţei Agnès, sfinţe şi ele care îi alcătuiesc escorta ei; trei la dreapta, Dorothea, hrănită în închisoare cu pâine ce făcea minuni, Barba, care a trăit într'un turn, Geneveva, a cărui virginitate scăpă Parisul; şi trei la stînga, Agata, cu ţiţele răsucite şi smulse, Cristina, chinuită de tatăl ei, şi care l' aruncă cu carnea ei în obraz, Cecilia, care a fost iubită d'un înger. D'asupra lor, iarăşi virgine, trei rînduri strînse de virgine, mai jos martirizate, strivite de chinuri, mai în sus primite de un sbor de heruvimi, răpiţi de exstas în mijlocul curţii cereşti.

Şi nimic n'o mai apăra, de mult timp, când bătura ceasurile opt şi când ziua începu a creşte. Ninsoarea dacă n'ar fi călcat'o, i-ar fi ajuns până la umeri. Poarta cea vechie, în dosul ei, era tapetată cu zăpadă, ca cu o blană de hernimă, albă, în josul faţadei cenuşii, așa de goală şi așa de linsă, încât nici un fulg de zăpadă nu se acăţa de ea. Sfinţele cele mari mai cu seamă erau îmbrăcate în zăpadă, de la picioarele lor albe până la părul alb, strălucitoare de nevinovăţie. Mai sus, scenele de pe zid, sfinţele cele mici se ridică în muchi vii, desenate printr'o trăsura de lumină pe fondul închis, şi această până la fermecarea din urmă, la căsătoria sfinţei Agnès, pe care păreau c'o serbează arhanghelii sub o ploaie de trandafiri albi. În picioare pe soclul ei, cu palmul alb, cu mielul alb, statuia virginii copile avea curăţenia albă, corpul de zăpadă nematiculat, în acea stare ţeapănă nemişcată de frigul, care îngheţa împrejurul ei mistică pornire a virginităţii biruitoare. Şi, la picioarele ei, cealaltă, copila în miserie, albă de zăpadă, şi ea, înţepenită şi albă de credea că e de peatră, nu se mai deosebia din cele-lalte virgine.

Cu toate acestea, d'alungul faţadelor a-

dormite, o perdea ce se ridică făcînd un sgomot ușor, o făcu să-și înalțe ochii. Era la dreapta ei, în încăiul cat al casei ce se alipia de catedrală. O femeie, foarte frumoasă, o brună voinică, de aproape patru zeci de ani, se rezemase pe fereastră; și cu tot înghețul strașnic, deschise fereastră și lăsă puțin brațul gol în afară, căci văzuse pe copilă mișcându-se. O surprindere compătimitoare întristă chipul ei liniștit. Apoi, într-o înșiorare, închise fereastra. Ea duse cu sine vedenia repede, subț fașia de petică, a unei mici copile blonde, cu ochii de culoarea violetei; fața prelungită, gîtul mai cu seamă foarte lung, de o eleganță ca a crinului, cu umeri cam lăsați în jos; dar albăstrită de frig, mânușitele și piciorușele moarte aproape, ne mai avînd viețuitor în ea de cît a-bureala ușoară a respirației.

Copila, mașinalicește, rămăsese cu ochii în aer, privind casa, o casă îngustă cu un singur cat, foarte vechie, clădită către sfârșitul veacului al cincisprezecelea. Ea se afla lipită chiar de catedrală, între reazemele bisericeii, ca o bulbucătură de carne crescută între cele două degete ale piciorului unui colos. Și ast fel invectinată, ea se păstrase foarte bine, cu soclul de piatră, cu catul de lemn, împodobit cu cărămidă aparentă, cu învelitoarea a cărei lemnărie înainta cu un metru sub streșină, cu turnul scării eșind în unghiul din stînga. Timpul însă necesitase oare-care reparațiuni. Acoperișul de țiple trebuia să fie de pe vremea lui Ludovic XIV. Se cunoșteau ușor lucrările făcute pe vremea aceia: o lucarnă scobită în acrotera turnulețului, șasiuri de lemn subțiri înlocuind pretutindeni pe acelea ale vitraiurilor primitive, cele trei deschizături împreunate cu catul întăi reduse la două, acea din mijloc astupată cu cărămizi, ceia ce da fațadei simetria celor lalte construcțiuni ale stradei, mai de curînd ridicate. În catul de jos, schimbările erau tot așa de vedite, o ușă de ștejar în locul ușei celei vechi cu ferării, subț scară, și arcada cea mare centrală a cărei parte inferioară o zidiseră, mîrginile și vîrfurile, ast-fel ca să nu mai fie

de cît o deschidere drept-unghiulară, un fel de fereastră largă, în locul deschiderii ovale care odinioară da pe stradă.

Fără nici o gîndire, copila se uita neconștient la această venerabilă locuință de lucrători, curat ținută, și citea, prinsă în cuie la stînga ușei, o firmă galbenă, pe care erau aceste cuvinte: *Hubert, lucrări de odăjdii preotești*, în litere negre învechite, cînd, din nou, sgomotul unui geam deschis o ocupă. Data aceasta, era geamul de la fereastră pătratată din catul de jos: un bărbat se apleca acuma la rîndul lui, cu fața îngrijată, cu nasul în formă de plisc de vultur, cu fruntea cocoșată, încununată de păr des și deja alb, de și părea că abia era de patru-zeci și cinci de ani; și el o examinează puțin, cu o cută dureroasă în colțul gurei lui largi. Apoi, îl văzu că ședea în picioare, în dosul geamurilor verzi. El se întoarse, făcu un gest, femeia lui se arătă din nou, foarte frumoasă. Amîndoi, unul lîngă altul, nu se mai mișcau, nu o mai perdeau din ochi, cu aerul foarte trist.

Erau patru sute de ani de cînd familia Huberților, brodători din tată în fiu, locuiau în casa aceasta. Un maistru cusător de odăjdii o construisese sub Ludovic XI, un altul, o reparase sub Ludovic XIV; și Hubert actualul broda odăjdii, ca toți din viața lui. La două zeci de ani, iubise o fată tînără de șase spre zece ani, Hubertina, cu așa pasiune, în cît, fiind refuzat de mamă, văduva unui vechi magistrat, el o furase, apoi se cununase cu ea. Cînd, peste opt luni de zile, însărcinată, soția lui Hubert veni la patul de moarte al mamei sale, aceasta o desmoșteni și o blestemă, ast-fel în cît copilul născut chiar în acea seară, muri. Și de atunci, la cimitir, în sicriul ei, încăpăținată burgheză tot nu o mai eră, căci Hubertina nu mai făcu copii, cu toată dorința ei cea mare. După două-zeci și patru de ani, ei tot mai plîngeau pe acela pe care-l pierduseră, le pierise ori ce nădejde d'a mai putea împăca pe moartă.

Turburată de privirile lor, copila se înfundase din nou în dosul stîlpului ce sus-

ținea pe sf. Agnès. Ea se îngrijea iar de aceea că strada se deștepta: prăvăliile se deschideau, lumea începea să iasă. Strada Argintarilor a cărui capăt se află drept în fațada laterală a bisericeii, ar fi o adevărată înfundătură, astupată de o parte de casa Hubertilor, dacă strada Soarelui, o ulicioară strîmtă, n'ar desfunda-o de ceî-laltă parte, spre fațada cea mare, pe piața Mănăstireii; și trecură două credincioase, care se uitară mirate la această mică cerșetoare, pe care n'o cunoșteau ca fiind din Beaumont. Căderea înceată și încăpățînată a zăpezii urma, frigul părea că se întetește odată cu înaintarea zilei, nu se mai auzea de cît un zgomot îndepărtat de glasuri în surda grosime a lînoliului alb care acoperea orașul.

Dar, selbatică, rușinată de părăsirea ei ca de o greșeală, copila se dete înapoi mai mult, cînd de o dată ea recunoscă pe Hubertina, care, neavînd servitoare, eșise să și cumpere pîne.

— Mititico, ce faci tu acolo? Cine ești tu?

Și ea nu răspunse, își ascundea fața. Cu toate acestea, nu și mai simțea membrele, puterea i se sfîrșea, ca și cum inima, înghețată, ar fi încetat d'a mai bate. Cînd buna femeie trecuse de dînsa, cu un gest de milă discretă, copila căzu în genuchi, cu puterile sleite, alunecă în zăpadă, ale cărei fulgi, în tăcere, o înmormîntară. Și Hubertina care se reîntorcea cu pîne caldă, văzînd'o ast fel jos, se apropia din nou.

— Să vedem, micuțo, aide, nu poți să stai la ușa asta.

Atunci Hubert, care eșise și el, pe pragul ușei, îi luă pîinea din mîna, zicînd:

— Iea'o, adu-o înoace!

Hubertina, fără să mai adaoge nimic, o luă în brațele ei solide. Și copila nu se apăsă, așa cum era luată ca un lucru, cu dinții strînși, cu ochii închiși, rece, ușurică ca o păsere mică căzută din cuib.

Tradus de D. Manolescu-Sidery.

CIOCOII VECHI ȘI NOUI

S A U

CE NAȘTE DIN PISICA ȘOARECÎ MĂNÂNCĂ

ROMAN ORIGINAL

de

Nicolae M. Philimon

(Urmare)

— «Doarme, zise străinul, adresându-se către bătrâna.»

— «Abia dete Dumnezeu de adormi, că n'a închis ochii de trei nopți.»

— «Din ce pricină?»

— «Apoi de mamă, știu și eu?»

— «Și ce a făcut acel timp de nedormire?»

— «Ce face tot-d'a-una: se posomorăște, strigă, își rupe hainele după dînsul, apoi pare că se liniștește, dar de o-dată sare tremurînd și îmi zice: «Ascunde-mă! scapăm de acești ticăloși, ce voesc să mă omoare!»

— «Și de cine se teme el? ce i se nălucește?»

— «O mie de bazaconii mamă, dar cea ce-l face să se înfurieze și mai mult, este aducerea aminte despre un vătaf de curte și o țitoare a sa, cari i-au mîncat averea și l-au lăsat pe drumuri.»

— »Ași dori să știu, buna mea bătrîna, dacă vine cine-va să'l vază, sau să'l ajute cu ceva.»

— »Nimeni, boierule.»

— »Dar bine cine-i plătește chiria casei, mîncarea, căutarea și cele-l-alte?»

— »Toate acestea le-am întîmpinat singură până la un timp, dar tocmai cînd sfîrșisem de cheltuia'ă și mă duceam în târg ca să'mi vînz maloteaoa, un boier tînăr ca dumneata, mă luă la cătare, apoi apropiindu-se de mine, îmi zise:«

— »Nu cumva ești dumneata baba Iana spitalagioaica?»

— »Eu sunt boierule, îi răspunsei.»

— »In ce mahala locuiești?»

— »In Oțetari.»

— »In ulița înfundată, nu este așa?»

— »Este întocmai precum zici boierule.»

— »Vino dar după mine zise Ți.« — Eu îl urmai până la o boltă de lipscănie, unde intrând împreună cu mine, zise stăpânului bolșii: — »Dă acestei femeii lei una sută, și să urmeză ast-fel pe fie-care lună până la »o altă poruncă a mea« apoi apropiindu-se de mine, îmi zise încet:— »Să cauți bine pe »bolnavul ce'l ai în casă, căci o să viu câte »odată să'l vîz.« Sfârșind aceste cuvinte, eși răpede din boltă și se făcu nevăzut.

— »Cunoști pe acel june boier?«

— »Nu'l cunosc, căci n'am avut timp ca să'l privesc bine în față; dar ori cum va fi, Dumnezeu să'i dea bine și să'l norocească, căci de nu venea el în ajutorul sărmanului bolnav, numai Dumnezeu știe ce s'ar fi întâmplat.«

— »Dar bine bolnavul era odată bogat, ce s'a făcut starea lui?«

— »Am cercetat mamă, și am aflat că i-a vîndut'o datornicii la *Cochii vechi*, și la lăsat numai cu hainele după dînsul.«

— »Dar casa lui; acea casă atît de îmbelșugată?«

— »Tot s'a vîndut.«

— »Și cine au fost acei nelegiuți care au cutezat să lase pe drumuri pe un om cu mințile rătăcite și străin în astă țară?«

— »Apoi de mamă, mai știi și eu? lumea vorbește multe.«

— »Și ce zice lumea?«

— »Zice că el a avut o țiitoare, și că ea s'a unit cu vîtaful lui de curte, și i-a mîncat toată averea.«

— »Ticăloșii și nemernicii! dar am auzit vorbindu se și despre un bogasier... lipscan — ceva cam așa «

— Îl cunosc pe acel ticălos, e bun de pus în țepă.«

— »Da de ce?«

— »Fiind că m'a lăsat pe drumuri.«

— »Și cum s'a întâmplat aceasta?«

— »Ia strănsesem și eu în tinerețe câteva părălute ca să le am la bătrînețe, și îi povestea vorbii: »banii albi de zile negre« și el mi'i a mîncat mîncal-ar coțofenele.«

— »Și cum ți'i-a mîncat, ia spune-mi?«

— »A făcut *moflusc* mincinos și m'a lă-

sat pe drumuri, nu l'ar mai lăsa de la inimă.«

— »Dar bine, n'ai dat jalbă la stăpînire?«

— »Ba am dat, da-l-ar p'în târg cu nasu tăiat.«

— »Și ce ai ales?«

— »Mai nimic mamă: din două mișoare de lei, m'am ales numai cu două sute, din care mi-a oprit și havaetul judecătii,«

— »Ia spune-mi cum îl chiamă pe acel hoț de ștreang?«

— »Costea.«

— »O fi Costea chiorul, bogasierul?«

— »El este mamă.«

Tănărul căzu într'o adîncă întristare, apoi după ce aruncă o privire asupra bolnavului zise în sine. »Unul zace în pat lipsit de minte și sărac, »cel-l alt moflusc mincinos »și gata a merge la ocnă pe toată viața, nu »mai ce'l d'al treilea, și cel mai rău din toți, »se bucură încă de roadele nelegiuirilor sale; puțin însă și voi auzi și de numele lui!«

Pe cînd străinul se afla absorbit în aceste triste gîndiri, bolnavul începu a țipa și a gesticula din mîini strigînd cu glas răgușit și tremurător. »Lăsați-mă nelegiuitorilor! nu »vî e de ajuns că m'ai sîrăcit? voiți acum »să mi luați și viața?« apoi deschizînd ochii săi înflăcărați de mîniă, începu a lovi cu pumnii pîreții casei, crezînd că lovește acele umbre imaginare; iar după aceea începu iarăși a striga: »Luați de lîngă mine pe a »ceastă muiere desfrînată, căci privirile ei »mă îngheață! nu vedeți voi că ea voește »să mă sugrume cu prefăcutele ei îmbrățișeri?...«

— »Liniștește-te boerule, zise străinul sărînd după scaun și alergînd către bolnav ca să'i dea ajutorul necesar în acele teribile momente.«

— »Dați-mi un pahar de apă să mi răcoresc peptul, zise nenorocitul bolnav cu vocea mai tot stînsă, și sdrăbit de oboseala agoniei.«

Apa cea rece cu care fu adăpat și stropit bolnavul, produse un mare efect. El deschise ochii și i'a ațintă asupra făcătorului său de bine, apoi lăsînd să curgă dintr'ênșii două șiroaie de lacrimi, zise cu glas liniștit dar întrerupt de suspine:

— Tu aici? tu la capul meu? dar acesta este locul lui Dinu pe care l-am procopsit, iar nu al tēu pe care te-am isgonit fără milă din curtea mea?»

Tēnerul luă cu transport mâna suferindu-lui și udând-o cu lacrimi și sărutări, zise:

— «Am voit stăpâne să te scap din mâna acelor tâlhari, dar Dumnezeu nu m'a ajutat.»

— «Iar eū ticălosul drept mulțumire pentru binele ce voi ai să m'i faci, te-am scos cu urgie din curtea mea.»

Cât ținu această scenă atingătoare, bătrâna stete în picioare privind cu băgare de seamă trăsurile feței și glasul străinului, apoi se apropiă de patul bolnavului și îi zise cu o privire plină de uimire:

— «Stăpâne! Acest june atât de milostiv și cu inimă bună, este boerul cel necunoscut, care de atâta timp ne dă mijloace de viațuire; bănuelile mele nu mă amăgeau, acum îl cunosc cu desăvârșire: este grămăticul marelui Ban C***; este serdarul Gheorghe zaraful Vistieriei. Să înțelegem înaintea acestui ânger și să i mulțumim pentru mila ce a arătat către noi.»

Necunoscutul, văzându se descoperit, și nevoind să stea față la o scenă ce i atingea modestia, eși din casă cu repeziciune și se duse la ale sale.

Buna bătrână nu se amăgea de loc în aprecierile sale. Persoana cea misterioasă era în adevăr Gheorghe Serdarul, acel june plin de virtute, care părăsi casa Banului C*** și își sacrifică arzătorul amor ce avea pentru fca a celui boer, numai ca să nu răsplătească cu rău bine-facerile ce primise de la dēnsul:

El se refugise în Moldova crezēnd că schimbarea aerului, privirea frumoșilor munți din acea țară și deosebirea obiceiurilor, vor stinge cu încetul flăcările amorului ce i ardea peptul și inima.

Ajungând dar în capitala Moldoviei se înfățișă înaintea lui Michai Vodă Șuțul, care din puținele cuvinte ce schimă cu dēnsul, descoperind rarele lui calități și profunda cunoștință ce avea despre limba elinească, îi

oferi postul de secretar particular al său.

Junele primi această cinste domnească, sperând că prin ocupațiune își va micșora suferințele dar se amăgea; căci marea încredere ce din zi în zi îi arēta principele, onorile ce primea de la boerimea moldoveană, caftanul de mare Comis și darurile Domnești cele bogate, în loc să i micșoreze suferințele din contra i le măreaū mai mult.

În fine părăsi Moldova și se întoarse iarăși în București, dar aci avea să întâmpine nooi lovirii: Maria, fata Banului C***, sdorbită și dēnsa de patima amorului, căzuse la o boală care îi amerința viața. Bătrânul ei părinte, văzēnd acest rău care voia să i răpească comoara fericirii sale, se sfătui cu cei mai învățați doctori după acei timp, și după povața lor, se strămută cu locuința la una din moșiile sale de munte.

Gheorghe, aflând despre toate amănuntele acestei împrejurări și necutezēnd să se înfățișeze înaintea Banului, nici să vestească pe Maria despre sosirea sa, căzu într'o adēncă melancolie, care negreșit l'ar fi târât în mormēnt, dacă schimbarea epoei nu aducea cu sine o mare schimbare în pozițiunea sa.

Singura mângâere ce i mai rămăsese după atâtea nenorociri, era de a contempla din depărtare chioșcul din grădina Banului, acel local în care văzuse pentru prima oară soarele trecutei sale fericiri, și a face bine celor nenorociți. El dar aflase jalnica stare în care adusesese Păturică pe Comisul Andronake Tuzluc, vechiul său stăpân, și îl ajuta în secret.

CAPIT. XXX.

Lagărul de la Cotroceni și trădarea.

Tudor Vladimirescu, luând știre că Ipsilant a intrat în țară, își împărți oștirea în două părți: dintr'una formă mici garnisoane pentru apărarea monăstirilor din Valachia mică, în care își avea depus provisiunile necesare pentru hrana oștirii; iar cu o parte compusă din șease mii de panduri aleși și două mii cinci sute de arnăuți comandați

de Macedonski și Prădan, luă calea către București, și se așeză în mănăstirea Cotroceni, și pe câmpia din prejurul ei, formând din această localitate un lagăr fortificat, din care observă mișcările lui Ipsilant, pe boieri și politica turcească.

După regulile stabilite de acest căpitan, intrarea în lagăr a oamenilor particulari nu era poprită nici ziua nici noaptea, dacă ei cunoșteau cuvântul de ordin.

Dinu Păturică, profitând de această neîncredințare, încă de la sosirea lui Tudor, visita neîncetat lagărul, și prin manierele lui înșinuătoare, dobândi amicia și încrederea tuturor căpitanilor armatei, și chiar pe a lui Tudor.

Ast-fel sta lucrurile cu câte-va zile înaintea întrevederii lui Păturică cu Ipsilant, în care se stabili vînzarea liberatorului României.

A treia zi dupe încheierea acestui pact infam, pe la două ore turcești din noapte, Păturică încinse iataganul, puse două pistoale la brâu și alte două la ciochina șelei, apoi încălecă pe un armasar și și luă drumul către Cotroceni urmat de un arnăut armat cu o șişinea boșnepească.

Era pe la 20 Martie, timpul cel mai nestatornic al cliimei noastre : un întunec de acoperea fața cerului, vîntul austral sufla cu repeziciune, glasul paserilor de noapte unit cu freametul sinistru al copacilor, făcea o armonie infernală, iar ploaia cădea în torente, complectă acest cadru sfioros.

Cei doi călători înfășurați în ipingelelor își urmau călătoria în liniște, privind acest desordin al naturei cu nepăsarea și bucuria ce simțiră demonii, când cel a tot putinte deschise sghiaburile adîncului ca să pearză o lume nedemnă de onoarea și intențiunea sa. Dar când ajunseră în dreptul caselor lui Buluc-Bașa Gîafer, Păturică zise tovarășului său de călătorie :

— »Să fie oare adevărat tot ce mi ai spus ? răspunde !

— »Precum mă vezi și te vîz, cocoane Dinule.«

— »Nu mă minți tu oare ?«

— »Îți jur pe d zeu și pe sfântul Gheorghe ajutorul meu.«

Ciocioul, mulțumit pe acest jurămint, ce tot-d'auna e sacru pentru hoți și bigoți, înaintă conversațiunea :

— »la mai spune-mi încă odată, câte spargerî de case s'au făcut ?«

— Șapte stăpâne.«

— În ce mahalale ?

— »La biserica Albă din Postăvari și la Spirea din deal.«

— »Jaful a fost mare ?

— »S'a luat peste tot ca la două sute mii lei afară de argint și borfe.«

— »Câte femei s'au siluit ?«

— »Zece, dintre care două au murit, neputînd suferi până în sfârșit casnele arnăuților și ale pandurilor.«

— »Dar uciderile cum au mers ?«

— »Treî cărciumari, doi bacani și un boerinaș.«

— »Le știe astea domnul Tudor ?«

— »Nu numai că le știe, dar a și spânzurat azi dimineața cinci dintre cei ce au săvîrșit aceste fapte,«

— »Spui adevărul ?

— »Adevărul stăpâne ; și dacă nu mă crezi, poți să-i vezi cu ochii, căci sunt spânzurați în grădina Brâncoveanului, și aceea grădină este în drumul nostru.«

— »Să mergem dar, să vedem ?«

Păturică își îndreptă calul către grădina Brâncoveanului urmat de complicele său, intră într'însa și merse cu curagiū până dinaintea unei fântăni ocolită de sălcii, apoi se opri în loc și privi cu sângele cel mai rece nefericitele victime ale ambițiunei sale.

— »Acum crezi cocoane Dinule ; așî dori înse să știu prin ce mijloace ai săvîrșit această mare faptă ?«

— »Foarte lesne cucoane.«

— »Cum ?

— »M'am strecurat în ordia pandurilor cu meșteșug ; le-am spus că sunt dintre mavroforii lui Ipsilante ; ei au început să mă întrebe despre multe, după obiceiul ostașilor. Atunci am început și eu să laud pe Ipsilant, și să'l rădic până la eer ;

le-am spus că avem câte trei-zeci lei pe lună, și tain îmbelșugat de carne, pâne și vin. Bieții olteni, auzind aceste laude, rămaseră cu gurele căscate. Le-am mai spus că ostașii lui Ipsilant sparg biserici, necios-tesc femeii și Ipsilant se preface că nu știe nimic, și ast-fel precum vă spuî, le ziceam eû, nu e nefer în oștirea noastră care să nu aibă câte un pungoi plin cu mahmudele și dodecari. După ce le înșiraiu verzi și uscate, luaiu vre-o doi-spre-zece dintre ei și mă puseu pe bătură, apoi către seară mai veniră alți două-zeci și plecarăm împreună după jafuri; iar după ce s'a săvârșit toate nelegiuirile, silniciile și omorurile ce îi le-am povestit, m'am dus la căpitanul Oarcă și-i am spus tot ce se petrecuse; el a spus lui Dnmnul Tudor, și cele l'alte le vëzurăm amândoi.»

— »Bravo Năstase, ești un mare om.

Întrevorbirea acestor doi tâlhari putea să urmeze departe, dar fu întreruptă de vocea santinelor, ce păziau prima rază a lagărului.

— «Stareți mare,» — strigară pandurii olteni vëzënd pe Păturică și pe sluga lui. — «Cuvëntul, bre! sau vë chitul la pământ ca pe «brabeți».

— «Suntem oameni bunî voinicilor, zise Păturică voind să se încredințeze despre starea morală a santinelor.

— «Cuvëntul, înțelegeți voi, sau dăm foc flintelor? și de o dată cu vorba îndreptară pușcele spre dënșii.

— Gorju, răspunse Păturică mulțumit și nemulțumit de curagiul și statornicia oltenilor.»

— «Pe cine căutați în ordiă?

— «Pe căpitanul Urdăreanul.»

— «Aide intrați.»

Păturică dete scări calului și înaintă în lagăr.

Până ce Păturică va găsi pe căpitan Urdăreanul, noi vom atrage băgarea de seamă a lectorilor noștri asupra stării morale a trupelor lui Tudor Vladimirescu, «căci de la moralitatea și disciplina oștirea depinde succesul bătăliilor și cele mai strălucite fapte de arme.

Oștirea lui Tudor, ca toate oștirile de aventurierî nu avea și nici nu putea să aibe acea disciplină riguroasă ce o întâmpinăm în armatele regulate. Disciplina și moralitatea nu se pot stabili în cincî, șase luni, și armata lui Tudor nu avea o vechime mare de cât aceasta.

Trebuia dar ca Tudor să fie mai puțin aspru cu niște junî ce părăsiseră dulcețîle vieței liniștite ca să se lupte pentru bună-tatea patriei lor lipsiți de multe ori chiar de hrana și alte necesități ale vieței, el înse servise în armata rusă și moștenise de la dënşa acea asprime fără esemplu, care fu principala causă a pierderii sale: spargerea unei prăvălii, siluirea unei femeii și alte desordini de felul acesta și chiar de mai puțină importanță, asprul căpitan le pedepsea cu decapitarea sau spânzurătoarea; dar aceste cruzimi, în loc să producă efectul dorit, ele aduseră ură între căpeteniî și ostași, iar rezultatul acestei pasiuni deveni funest pentru amëndouë părțile ¹⁾.

Suntem în lagăr, să mesgem înainte.

Într'o căsuță de scânduri învëlită cu tres-tiă, erau patru junî căpitanî legați de mult timp printr'un amor de acelea ce nu se găsese de cât în cadrele militare.

Doi dintrênșii fumaû, unul citea pe carte iar cel-l'alt mângăia un câne de vinat, ce ședea încolăcit la picioarele sale.

Fetele lor erau cuprinse de acea întristare profundă, ce vine din meditațiunii dureroase. Tăcerea ce domina în acel locaș trist întocmai ca inimile celor ce locuiau într'nsul, se rupse în fine; unul din junii ostași zise celor-l'alți:

— «Ei bine tovarășî, ce hotărîre luați voi?»

— «Dar tu ce hotărîre ai luat?»

— «Eû unul nu iscălesc înscrișul, și întâmplesc se ori ce s'ar întâmpla.»

— «Dar bine nu te temi de mânia domnului Tudor?»

— «Nu mă tem de loc, pentru că d'oi iscăli sau n'oi iscăli, tot una face.»

¹⁾. Vezî Cioranu pag. 50 și Istoria revoluțiunei eli-nești de Tricupi și Ioan Filimon.

— «De ce?»

— «Fiind-că iscălim, plătesc cu capul ori ce neorîndueii vor face pandurii de sub căpetenia mea; de nu voi iscăli, mai rău, căci Tudor mă va spânzura ca pe un nesupus!....»

— «Bine zici tu, mă Enescule.»

— «Auzi acolo, reluă Urdăreanu ce tăcuse pînă aci. Auzi vorbă, să răspundem la faptele neferilor noștri; dar am văzut oștirea lui Cutusof, oștire împărătească, cu hasna mare de bani, cu zaăcrefe după dînsa, cu doftori, cu spițerii; și cu toate acestea oștașii spărgeau prăvălii, furau fete și nu li se tăia capul, nici îi puneau în spânzurătoare precum pune Tudor pe neferii noștri, ce nu sunt de cât niște copii adunați după cum s'a putut și fără cea mai mică cunoștință despre datoria oștășească.»

— «Urdăreanu are dreptate, zise Enescul reluând vorba. Noi n'am descărcat pînă acum nici o pușcă în vrășmașii țării, și vre-o câte-va sute dintr'ai noștri au căzut jertfă mâniei lui Tudor. Asta este o zăveră tainică împotriva vieții noastre și nimic mai mult. Pentru aceasta ne-am părăsit noi părinții și pacinicile îndeletniciri, ca să ne omoare ca pe niște vite?»

— «Ce trebuie dar să facem? rostiră toți căpitanii de o dată, ațintind ochii asupra Enescului și strîngând mânerile iataganelor cu convulsiune.»

— «Să nu iscălim neomenosul înscris ce ni se cere.»

— «Să nu'l iscălim, repetară tinerii oștași.»

— «Jurați?»

— «Jurăm.»

În momentul când cei patru căpitanii întorceau fețele către răsărit și îngenuchiau să jure, o lovitură se auzi în ușa casei.

— «Cine este? întrebă Enescul puind mîna pe iatagan.»

— «Oamenii buni, răspuse o voce de afară.»

— «Numele voastre.»

— «Căpitan Macedonski, Buluc bașa Prodan și Stolnicul Dinu Păturică.»

— «Voi-sunteți? întrebă Enescul deschizînd ușa.»

— «Da bine, ce faceți voi aci singuri, întrebare noul veniți; mă tem că ve sfătuiți ceva împotriva stăpînirii, adaoase Macedonski cu un zîmbet întunecat.»

— «Eū nu crez una ca aceasta, zise Păturică, silindu-se a da feței sale un aer de încredere.»

— «Nici eū, adaoase Buluc-bașa Prodan.»

— «Ia să lăsăm la o parte aceste secături, și să venim la lucrul cel de căpetenie, zise Macedonski. Ia spuneți băeți, cu vim s'a părut omorurile de alaltă-eri?»

— «Care omoruri? întrebă Păturică prefăcându-se că nu știe nimic despre dînsese.»

— «Cei doi căpitanii și trei panduri spînzurați de domnul Tudor în sălciile din grădina Brîncoveanului.»

— «Sermanii băeți! și pentru ce ia spînzurat?»

— «Pentru lucru de nimic, pentru că vrea și poate.»

— «Și fiind că suntem proști de ne supunem unui gide, răspuseră cei patru junii căpitanii.»

— «Aveți dreptate copii, zise Macedonski, dar ce o se facem? el este stăpîn și noi slugi: trebuie dar să ne supunem.»

— «Nu este adevărat căpitan; zise Enescul înfuriat. Noi ne am sculat ca să ne luptăm pentru drepturile țerei; să ne trîmiță dar în potriua turcilor, care au intrat în țară ca să murim ca niște viteji, iar nu să ne omoare cu moartea cea mai rușinoasă.»

— «Căpitan Enescul are dreptate, zise Păturică vîzînd intrigile sale reeșind pe deplin. Astă tiraniă numai e de suferit, și dacă nu veți lua măsuri, să știți cu hotărîre, că toți căți sunteți aici veți muri în spînzurătoare.»

— «Așa este! Stolnicul Păturică are mare dreptate, rosti adunarea întregă.»

— «Oștirea lui Ipsilant, pe ori unde trece, arde și jăfuește, și cu toate acestea, Ipsilant n'a spînzurat nici un căpitan, nici măcar un nefer pînă acum, adaoase Păturică;»

— «Așa este precum zici; dar ia învață-ne Archon Stolnice, ce trebuie se facem, ca să

scăpăm de această feară selbatică?»

— »Nimic mai mult, de cît să v_e alegeți altă căpetenie.«

— »Dar bine, noi am jurat să'i fim supuși și credincioși, zise adunarea întregă a căpitanilor.«

— »Ați jurat, replică Păturică cu un zimbet plin de amărăciune și dispreț; dar nu știți voi că jurămintele nu sunt de cît niște marafeturi născocite de Domnii și căpeteniile noroadelor ca să despoaie și să omoare pe supușii lor mai cu înlesnire și fără temere?»

— »Ce voești dar să facem?»

— »Faceți ce veți voi: lăsați pe Tudor să v_e taie ca pe vite.«

(Va urma)

BIBLIOGRAFIE

Essai d'une theorie rationnelle des Sociétés de Secours mutuels, de d-nul Prosper de Lafitte, vechiul elev al școlii Po'ite-nice, vice-președinte al Societății de Asigurări mutuale din Astaffort, este un volum în 8, apărut în editura librăriei *Gauthier-Villars et Fils*, Quai des Grands-Augustins 55, Paris. Prețul volumului: 5 fr.

Societățile de ajutoare mutuale au ca scop esențial: de-a procura îngrijirile medicului și doctoriile necesarii membrilor bolnavi; de-a le da o indemnitate zilnică în timpul boalei lor; de-a le da o pensiuine când ajung la o vîrstă hotărîită; de-a le asigura o înmormentare convenabilă. Aceste societăți le mai dă ajutoare diferite, când au resurse extra-sociale îndestulătoare, ca de exemplu cotizațiuni, daruri, legaturî, subvențiuni etc.

Adese-orî, cotizațiunea e aceeași la orî-ce vîrstă; cheltuelile la care va da naștere membrul, devin din ce în ce mai grele la o vîrstă mai înaintată, și societatea nu 'și va putea implini obligațiunile, de cît atunci cînd a știut să păstreze și să capitalizeze economiile anuale pe cînd societarii sînt încă tineri, spre a putea face într'o zi cheltueli, deja contractate dar a căror scadență e mai mult sau mai puțin depărtată.

Cum va ști însă Societatea dacă are în rezervă mai mult sau mai puțin de cît îi trebuie pentru a fi gata la acele scadențe depărtate? Este un mijloc prin care se poate ști, unul singur, acela la care recurge orî-ce companie de asigurare, orî-ce casă industrială sau comercială, care constă în a face *Inventariul* la finele anului. Din ca uzăcă mulți nu cunosc necesitatea acestor inventarii, sau pentru că nu știu să le facă, multe so-

cietăți de Asigurări mutuale au ajuns a nu 'și mai ține obligațiunile și a se desolva.

Antorul cărței de care e vorba și-a pus toate silințele spre a preveni aceste falimente morale, foarte periculoase.

El espisă stabilirea și interpretarea inventariilor, cu cea mai mare îngrijire și fără a cere cetitorului alte cunoștințe prealabile de cît a-elea ale Aritmeticeî, dupe cum s'ar cere unui școlar din clasele primare.

CORRESPONDENȚA NOASTRĂ

D-șoara El. C.—Alexandria. Trimiteti și altele, judecînd dupe cea priimită, se poate spera la ceva mai bun.

D-lui N. Ab.—Padoleni. S'a respins de comitet. vom vedea cu a doua. E' greî pentru d-voastră. Faceți mai bine mai mult exercițiî de versificare.

D-lui St. Niț.—Buzteni. S'a respins de comitet.

D-lui V. V. Crețegi. Priimit. In curînd vom publica.

RECREAȚII

No. 10. — JOC de ȘAH: *Săritura calului.*

ze	Făr'	sul	re	ca	ce-	de	ce
din	ne	ra	'n	rî	Păn'	viți	re
țese	de	de	Tu	ta	Și	soa	Cu
tul	rat	'mul	a	re	al	soa	ti
grî	ur	bat.	pě	gă	Gru	le	șîi
tur	su	ne	Sě	sěu	dân	lin	pe
și	Se'n	scun	hot	norî	țese	Se	sub
de	viu	deși	věr	a	ho	de	pe

Cuvintele ce vor lin săritura culului, vor forma o poezie de Carol Serob.

Dintre deslegători, cel care va eși la sorți, va primi ca premii trei volume diferite.

RECREATOR